



### והנה סולם ... וראשו מגיע השמימה!

היה זה בפורים שנת תשכ"ה, התכנסו תלמידים רבים בני ישיבת "כנסת חזקיהו" בבית הרב - הגאון רבי אליהו מישקובסקי, ביחד עם הגאון ר' יצחק ברנשטיין. רבי יצחק שהיה קצת מבושם יצא מן השלווה האופיינית לו והחל לדבר בקול גדול:

"בגמרא כתוב 'הושיט ידו למעי בהמה ודלדל עובר שבמעיה חייב בשבת משום עוקר דבר ממקום גידולו'. מסביר רש"י, למרות שבהמה אינה מחוברת לקרקע, אבל על כל פנים נחשבת גידולי קרקע, שהרי היא ניזונת מתבואת הארץ ולכן העוקר עובר בהמה נחשב לעוקר ממקום גידולו".

קרא רבי יצחק ברנשטיין בקול גדול: "אדם יכול להיות גידולי קרקע כי הוא נמצא בעולם הזה, חי וניזון מן הארץ, אבל אסור שיהיה מחובר לקרקע! אדם צריך להיות סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה!!!"

ואז בהתרגשות מיוחדת ובקולו הנפלא החל למנות מתוך שירה את מסכתות הש"ס ... ונמס לב כל השומעים מאהבת התורה הבושרת בו.

(מפי הגאון ר' יעקב ישראל בייפוס - "הדרן")



שאל פעם רב גדול את הסבא מנובהרדוק, מדוע כבודו בחר לעצמו בדרך שנראית עקומה כל כך? **השיבו הסבא:** כשמזדקקים לסולם כדי לעלות לקומות הגבוהות, מן ההכרח להעמידו עקום!  
(תנועת המוסר "ח"ד")



### סולם של השגחה פרטית

סיפר ידידי הרה"ג א': את דלת הכניסה לדירה שלנו אי אפשר לפתוח מבחוץ רק עם מפתח. כמובן שאשתי ואני מקפידים בכל יציאה לקחת עימנו מפתח.

יום אחד בדרך חזרה מהעבודה מתקשרת אלי אשתי לכולל: 'אין לי מפתח, שכחתי אותו בבית'. אלא שגם אני שכחתי באותו היום, פעם ראשונה שזה קרה לי... אמרתי לה שאגיע עוד כחצי שעה. בינתיים היא הלכה עם הילדים לגינה, נפגשנו שם ושברנו חזרה לביתנו מבלי לדעת מה באמת נעשה.

והנה ליד הבנין חונה טנדר ועל גגו מונחים סולמות, ובעל מלאכה עומד ומכניס את כלי עבודתו לרכב. שאלתי, אם יש מצב לקחת סולם. 'בשמחה' השיב. הוציא סולם ופתח אותו לארבע. טיפסתי לדירה שלנו בקומה השנייה ונכנסתי הביתה.

ירדתי מיד להודות לו, כאשר שאלתי והתעניינתי מה הוא עושה פה. תשובתו היתה: "אני אינסטלטור למקרים מיוחדים, מקרית אונזו הזמינו אותי לפה לבני ברק". אנחנו הגענו לבנין בדיוק כשסיים את עבודתו. אם היינו מאחרים בדקה, הוא כבר היה מפליג לקריאה הבאה. ואם היינו מקדימים, לא היינו יודעים מי הזמין אותו ובאיזה בנין נמצא.

(נר לשולחן שבת)



סיפר הרבי ה"פני מנחם" מגור, היה זה בהיותו כבן תשע, שאלו אביו ה"אמרי אמת" על פרשת השבוע שלמד והדברים מבהילים: יעקב אבינו ראה סולם שראשו מגיע השמימה, מדוע לא ניצל זאת לעלות גם הוא? ענה הילד פנחס מנחם, הרי זה היה חלום... המשין ושאלו ה"אמרי אמת", אם כן, הוא היה צריך לחלום שהוא עולה עם המלאכים השמימה?

ענה הבן, יניק וחכים: בפסוק במקום כתוב "והנה ה' ניצב עליו", אם ה' כאן לשם מה יעפיל לחפשו במקום אחר... חיך האב הגדול, רבן של ישראל בסיפוק מתשובתו זו!

(אור הגנוז" מזורנותיו - היה זה בירושלים שנת תרצ"ה, בפעם הראשונה שנסע עם אביו לא"י)

### היו או לא היו קידושין במדרגות הסולם בקהיר...

היה זה בשנת רפ"ז. שני עדים (רבי אברהם כרמונה ואברהם ישראל) העידו שביום חמישי שעבר ראו את הבחור שמואל אוקנייא עומד במדרגות הסולם סמוך לשער הפונה למבוי הקראים במצרים עם בתו של רבי מאיר צרפתי, נותן לה מעות ואומר לה "בחיי שתקחי זה הדינר בקידושין לי", והיא לקחה הדינר והלכה.

קידושין אלו עשו סערה ומחלוקת גדולה בעולם התורני. גדולי הדור דנו בכשרותן, מכיון שהיו בהן ספקות רבים. נביא מקצתן: היו שהעידו כי הקידושין הללו לא יכלו להיות באותו הזמן עליו העידו העדים הראשונים, כי הפתח היה סגור ואיש לא עבר במשך שעתיים במקום. הזימו וגם הכחישו את עדות הראשונים. תקנה יש בקהילות מצרים לקדש רק ברשות בית דין ובעשרה.

מכל מקום מהרלב"ח (קל"ו), מהר"ם אלשקר (ס'), הרדב"ז (ח"א ל') ויתר חכמי מצרים פסקו שהנערה הזו אשת איש גמורה.

רבי יעקב בירב דחה דבריהם ופסק: הכלל העולה, זאת האישה מותרת לגמרי מכל הצדדים שכתבתי למעלה ואין שום חשש כלל. וראוי לייסר למקדש ולעדים שעברו ופרצו גבול הקדמונים... וכל השומעים ישמעו ויראו ואל תהיינה בנות ישראל נחשבות לפריצי הדור כהפקר והן זרע ברוכי ה'!  
(שו"ת מהר"י בירב מ"ב ע"י"ש)



"ויצא יעקב ... וילך חרנה ... נורא המקום הזה אין זה כי אם בית אלקים"  
"איש אלוקים נורא" רבי יעקב מגדולי הדורות שנאלץ לצאת חרנה...

רבם של כל חכמי צפת בתקופת הזוהר שלה, מיוחד שבדורו, כעצם השמים לטוהר, היה רבי יעקב בירב. את נשיאותו נהג ברמה, לא חת מפני עשירים וחשובים, וכדברי תלמידו הרב המבי"ט: "מלבד בקיאותו הגדולה וחריפות שכלו היה גם בעל מרץ כביר ומשפיע גדול, תקיף בדעתו וגיבור הרוח!"

בצפייתו לגאולה החליט מהר"י בירב לחדש את הסמיכה, אולם כידוע לא נסתייע הדבר. לא קלה היתה דרכו, שכן הביע דעתו בפני תקיפים, אף נלחם נגד הפרנסים שניסו להטיל מיסים ותשלומים על תלמידי חכמים בניגוד לדין תורה.

מלחמתו זו הגדילה שנאתם עליו, עד שבאחד הימים קמו עליו "מלשינים ואלמים", ביחוד לאחר פולמוס הסמיכה הוצרך לצאת חוצה לארץ לתקופה קצרה, לדמשק.



רבי יעקב בירב - "אילו היו כל חכמי ישראל בכף מאזניים ונר ישראל אתה גאוננו ומלכנו ורבינו בכף שניה, תכריע את כולם!"  
(לשון השואל בשו"ת מהר"י בירב ב')



"ויקץ יעקב משנתו" - ממשנתו, מתוך שהוא הוגה בתורה ביום גם בלילה לא שכב לבו מלהגות בה בחלומו.  
(בעה"ט כ"ח ט"ז)

יעקב ישן שינה מתוקה כאילו ישן על מזרון משובח ומכוסה בשמיכת פוך... אף שהיה ישן על הארץ וירא מפני עשו והיתה שנתו צריכה לנדוד, ישן במנוחה שלימה. בפרט שעברו ארבע עשרה שנה שלא ישן במוטה, שהיה לומד ביישיבת שם ועבר וכל כך היה חשקו ללמוד, שכל אותם שנים היה רק מנומם, לכן נאמר "וישכב במקום ההוא", שרק במקום הזה טעם טעם שינה!  
(מדרשים וילקוט מעם לועז)



כתב הט"ז: יש תלמידי חכמים המנדדים שינה מעיניהם ועוסקים בתורה הרבה עד שעת לילה מאוחרת, ויש תלמידי חכמים שישנים הרבה, כדי שיהיה להם כח ללמוד בעיון ובריכוז. באמת יוכל בשעה אחת ללמוד מה שאותו תלמיד חכם שהצטער למד בלילה בשעתיים... ולמעשה, שניהם יש להם שכר בשווה.

רמז לכך נמצא בפסוק "שוא לכם משכימי קום, מאחרי שבת".  
 דהיינו, בחינם אתם מצטערים ומשכימים ללמוד. בחינם אתם  
 "מאחרי שבת", כי מי שישן הרבה כדי שיחזק מוחו בתורה נותן  
 לו הקב"ה חלקו בתורה כמו מי שממעט בשינה ומצער עצמו -  
 הכל הולך אחר המחשבה!  
 (אה"ע"ז כ"ה א')



הגאון רבי יחיאל מיכל שלזינגר מייסד ישיבת "קול תורה" למד  
 בשיבתו של המהרי"ץ דושינסקי בחוסט, היה מתמיד עצום.  
 הרב דושינסקי התבטא: "עליו נאמר 'מתלמידי יותר מכולם!'"  
 לשאול בשיעור הרשה רק לו. אם רבי יחיאל מיכל היה נרדם  
 בשיעור, הרב דושינסקי היה מורה לבחורים שלא להפריע לו...  
 ("נר לשולחן שבת" - סיפר לי בנו, הגאון רבי משה יהודה שלזינגר שליט"א ראש ישיבת "קול תורה")



בצעירותו התאכסן פעם הגאון רבי שלמה שמשון קרליץ אצל  
 משפחת בירושלים, שבביתם טרם הותקנה תאורה חשמלית.  
 באשמורת השניה של הלילה ישב עדיין ר' שלמה ולמד לאורה  
 הקלוש של עששית נפט.  
 המארח שחשש שמה תנוק ראייתו, ניסה לשדלו שיחדל.  
 "ללמוד כך זה לא טוב לעינים". אלא שלרבי שלמה היתה  
 תשובה נגדה אי אפשר היה להתווכח: "ולא ללמוד זה כן טוב!?"  
 בלי לימוד זה עוד יותר לא טוב! קבע בפסקנות. ("זכרון שלמה")

**"ואביכן התל בי והחלף את משכרתי עשרת מנים".**  
**לבן, מאז ולתמיד...**

**מציאה מתאימה ביותר מצאתי בשו"ת "עבודת הגרשוני":**

מעשה שהיה, יעקב הלווה ללבן סך מאתיים טאלר כסף טובים,  
 ובאותו מעמד חזר ונתן לו עוד חמישים טאלר בינונים, כדי  
 שלבן יתן לו חמישים טאלר כסף טובים. אלא שבסופו של דבר  
 יעקב שכח לקחת את החמישים טאלר.  
 למחרת, תבע יעקב מלבן את החמישים טאלר, אך לבן השיבו  
 שכבר נתנם לו אתמול... יעקב צווח ככרוכיא: "שקר אתה דובר,  
 לא לקחתי מידך מאומה". אולם היה זה ללא הועיל, לבן  
 התעקש כי הוא קיים את חלקו בעסק ונתן את הכסף.  
 כיון שלבן הזה מוחזק לרמאות, שעד אחד מעיד עליו שכבר  
 פעם נשבע לשקר על חצי טאלר, נשאלה השאלה, האם הוא  
 נאמן ויכול להשבע, או שהדיינים יהפכו את השבועה על יעקב.  
**השיב הגאון רבי גרשון אשכנזי:** הנה מה אומר ואדבר, מה אדע  
 אשר לא ידע, אע"פ כן לעשות רצונו הפצתני...

כללא דמילתא, אם אכן יש לדיין אומדנא ברורה שלבן משקר  
 ומכחיש, יש כח בידו להפך השבועה. אבל אם אין אומדנא רק  
 משום עד אחד שמעיד עליו שנשבע לשקר, או שהוא מוחזק  
 לרמאי נראה לעניות דעתי שאין כח ביד בית דין להפך השבועה.  
 אכן, מכל מקום הרשות בידו להחמיר בשבועה, אע"פ שאינו  
 מחוייב אלא שבועת היסת. גם יחמיץ הדין, אולי תתרבר האמת.  
 (צ"א - רבי גרשון אשכנזי כיהן כרבה של ניקלשבורג ומן לפני כארבע מאות שנה, חתן הצ"צ)



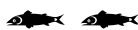
**לבן, בימים ההם בזמן הזה - מה שקורה שקונים בשחור...**

מוכר הדגים בעיר סלוצק קנה מדייג דגים. מופחד פקיד  
 המיסים לא היה יכול לבדוק בשעת הקניה מה איכותם. רק  
 כשהגיע לסלוצק גילה שהם מקולקלים... הוא הצליח לבסוף  
 למוכרם, אבל כמובן במחיר נמוך מאד, ותבע את ההפרש.  
 כשנשאל מוכר הדגים, מדוע לא שלח חזרה את הדגים  
 המקולקלים, השיב, כדי שלא יהיה לו לדייג הפסד גדול, כי אם  
 היה שולח לו חזרה את הדגים, הם היו מבאישים בדרך.

**פסק הגאון רבי משה פיינשטיין:**

אם האמת שהדגים היו מקולקלים הרי זה מקח טעות. ומעיקר  
 הדין על מוכר הדגים היה למוכרם מצד השבת אבידה, ולכן אין  
 הוכחה מזה שמכר שהוא מחל על תביעתו והתכוון לקנותם אף  
 שהיו מקולקלים.

רק צצריכים לברר וחייבים שבועה, ולכן עשיתי פשרה ביניהם.  
 (שו"ת "אגרות משה" חו"מ ח"ב, סברה כזו כתובה בנתיבות רל"ב א')



**"ויפגע במקום - רבותינו דרשו לשון תפילה".** (ברכות כו)  
 רגליו וילך ארצה בני קדם". (כ"ט א) -- איך מתפללים בארצו של לבן?  
 על האדם למנוע מעצמו כל טרדה בזמן התפילה, לא יאחז בידו  
 שום דבר, לא ספר ולא מעות חוץ מסידור. (משנ"ב צ"ב ה' כדעת הט"ז)  
 הסתפק הפמ"ג, במקום שיש לחוש לגנבים, אם מותר לאחוז  
 בידו. (משנ"ב צ"ו)

הגאון רבי רפאל שפירא מוולוז'ין לא היה ניכר אם ישן או לא,  
 כי אף בזמן השינה בקע מחדרו קול לימודו, שהיה חוזר על  
 תלמודו בשעת השינה!  
 ("זהב משבא" פר' ויצא)



בהיות הגאון רבי חיים מוולוז'ין בן ארבע עשרה הוא קבע לימודו  
 עם אחיו הבכור הגאון רבי שמחה והיו לומדים יומם ולילה.  
 זקנינו סיפרו לנו שכאשר לא היה להם אור הנר מצוי, אור  
 הלבנה היה יפה להם לגרוס לימודם, וקיבלו אז דרכה של תורה  
 מרב רבנן גאון הגאונים ... רבנא ה"שאגת אריה".  
 (רבי איצ'לה מוולוז'ין בהקדמתו ל"נפש החיים")



**מתוך דרשה של בחור בשבע ברכות, כדרך העולם בשבח החתן**

לפני מספר חודשים חזרתי מחתונה. היתה זו שעת לילה  
 מאוחרת מאד, ירדנו מההסעה קרוב לשלש, הייתי מאד צמא,  
 מול בית המדרש יש מכונת מים קרים, הלכתי לשם לשתות.  
 והנה רואה אני אור קטן בוקע מבית המדרש. נכנסתי לבדוק מי  
 הצדיק, מי המתמיד, ראיתי בחור רוכן על הגמרא ולומד. הייתי  
 מאד מרוגש, חיל ורעדה. איזו התמדה, איזו שעה. כאן הדרשן  
 הפסיק לרגע קט את דרשתו ... או אז המשיך ואמר בקול גדול:  
 הבחור הזה לא היה החתן שלנו... החתן שלנו ישן בזמן, קם  
 בזמן, מתפלל בזמן. בכל הסדרים הוא נמצא... ("נר לשולחן שבת")